

zondag

16.01.2011

15.00 Kamermuziekzaal

14.15 Inleiding door
Sabien Van Dale

TRIO OTONO

Romantische pianotrio's

CONCERTGEBOUW BRUGGE

Biografieën

Trio Otono is een pianotrio op historische instrumenten. Het ensemble werd in Amsterdam opgericht in 2007, en won de eerste prijs op het internationale oude-muziekconcours 'A Tre' in Trossingen (Duitsland). Trio Otono is gespecialiseerd in vroegklassiek tot romantisch repertoire en verenigt twee betekenissen in zijn naam: het woord 'otono' betekent zowel 'klank' in het Japans als 'herfst' in het Spaans.

Keiko Shichijo studeerde piano en klavecimbel aan de Toko Gakuen Universiteit voor Muziek in Tokyo, en na verloop van tijd ook pianoforte aan de Universiteit voor de Kunsten in Tokyo en aan het Conservatorium van Amsterdam. Op dit moment specialiseert Keiko zich in de uitvoering van hedendaags repertoire bij Daan Vandewalle in Gent. Op het internationale concours Musica Antiqua Brugge (editie 2004, categorie pianoforte) behaalde Keiko Shichijo de grootste onderscheiding. Twee jaar later won ze samen met violiste Yukie Yamaguchi de eerste prijs op diezelfde wedstrijd, in de categorie 'Ensemble Mozart'. Zowel op piano als op pianoforte concerteert Keiko over heel Europa, als soliste en in kamermuziekverband. Daarnaast is ze officieel begeleidster aan het Conservatorium van Amsterdam.

Yukie Yamaguchi studeerde barokviool bij Lucy van Dael aan het Conservatorium van Amsterdam, waar ze in 2010 haar masterdiploma behaalde. Ze won de eerste prijs in de categorie 'Ensembles' van internationale oudemuziekwedstrijden zoals Bomporti (Italië) en Musica Antiqua Brugge. Yukie is een actieve kamermuzikante. Als medeoprichter van de ensembles 'Rcreation d'Arcadia', 'Duo Otono' en 'Ensemble Genesis' heeft ze opgetreden in Europa en Japan. Ze maakt ook deel uit van het Bach Collegium Japan onder leiding van Masaaki Suzuki, en van het orkest Libera Classica gedirigeerd door Hidemi Suzuki. Met deze orkesten speelde Yukie op belangrijke festivals in heel Europa en Japan.

Gideon den Herder begon zijn conservatorium-opleiding barokcello in Amsterdam bij Monique Bartels en Jaap ter Linden. Na zijn bachelordiploma vervolgde hij zijn studie bij Clemens Hagen in Salzburg, waar hij in 2010 zijn masterdiploma met onderscheiding behaalde. Sindsdien studeert hij in Zürich bij Thomas Grossenbacher voor moderne cello en Roel Dieltiens voor barokcello. Sinds de oprichting van de Nieuwe Philharmonie Utrecht in 2009, is Gideon lid van dit orkest op historische instrumenten onder leiding van Johannes Leertouwer. Ook was hij als solocellist actief in projecten van het Nederlands Jeugd Orkest (NJO) en het orkest van het Conservatorium van Amsterdam gedirigeerd door Frans Brüggen. In 2003 werd Gideon uitgeroepen tot Nederlands 'Jong Muziktalent van het Jaar'.

Programma en uitvoerders

Keiko Shichijo: piano
(Conrad Graf 1825, replica Maene)
Yukie Yamaguchi: viool
Gideon den Herder: cello

—

Ludwig van Beethoven (1770-1827)
Pianotrio in Es, opus 70 nr. 2 (1808)
- Poco sostenuto – Allegro ma non troppo
- Allegretto
- Allegretto ma non troppo
- Allegro – Finale

Franz Schubert (1797-1828)
Notturmo in Es, D897 (?1828)

— pauze —

Felix Mendelssohn (1809-1847)
Pianotrio in d nr. 1, opus 49 (1839)
- Molto allegro agitato
- Andante con moto tranquillo
- Scherzo: leggiero e vivace
- Finale: Allegro assai appassionato

Ww applaus krijgt kleur dankzij de bloemen van Bloemblad.

Dit concert maakt deel uit van de Scoop-reeks en wordt live opgenomen. Bedankt voor het vermijden van storende geluiden.

Pianotrio's van Beethoven, Schubert en Mendelssohn

Ludwig van Beethoven, *Pianotrio in Es, opus 70 nr. 2*

Beethoven droeg zijn beide pianotrio's (opus 70) op aan de raadselachtige Hongaarse gravin Marie von Erdödy. In 1808, het jaar waarin deze trio's ontstonden, had de componist kamers in haar appartement. Verder is er over haar niet veel geweten, behalve dat ze zeer goed piano speelde en een grote bewondering voor Beethoven koesterde. Wellicht het meest karakteristieke aan Beethovens kamermuziekwerken uit die periode is het nastreven van een perfecte balans tussen de afzonderlijke instrumentale partners. De haarfijne wisselwerking tussen klavier- en strijktechnieken bereikt een hoogtepunt in de *Sonate voor cello en piano in A*, opus 69 uit hetzelfde jaar 1808. De affiniteiten tussen deze begeesterende cellosonate en de trio's (opus 70) zijn legio: plastische frasen in een beweging van gelijke notenwaarden, verwante elementen in het thematische gedachtegoed en bijwijlen symfonisch aandoende intenties, met heftige climaxen en spannende dynamische schakeringen.

Het *Trio in Es* begint met een *Poco sostenuto* waarin cello, viool en piano één voor één in grote bescheidenheid het klankbeeld compleet maken. Het lijkt alsof geen van de drie het voortouw durft te nemen met de aankondiging van een hoofdthema. Een poëtische suggestie is voldoende om de aandacht te trekken, waarna de piano zich dan toch met fijnbesneden versieringen voorzichtig in de schijnwerpers plaatst. Vragend en zoekend evolueert het tempo naar een *Allegro ma non troppo*. Dan klinkt het eerste thema netjes afgetekend in viool en cello. De piano volgt op de voet en het vervolg van het eerste deel is een

schoolvoorbeeld van een volmaakt evenwicht tussen de drie muzikale partners. De eenheid wordt nog bekrachtigd met een lieflijke coda waarin opnieuw het inleidende thema van het *Poco sostenuto* mag verschijnen. Het *Allegretto* laat de strijkers verder uit de verf komen in een tegelijk zangerige en elegante dialoog. De individualiteit van viool, cello en piano verdwijnt om plaats te maken voor een harmonieus en beheerst samenspel. Als in een tweeluik volgt op dit deel nog een *Allegretto (ma non troppo)*. De toevoeging 'ma non troppo' geeft aan dat de zang primeert. Het melodische element – met een menuetachtig karakter – komt hoofdzakelijk bij de viool te liggen. De cello verdwijnt op het achterplan, waardoor het klankbeeld eerder dat van een vioolsonate dan van een pianotrio benadert. Hoe anders is de finale. De drie instrumenten gooien zich in de strijd met de overtuiging van gelijke tegenspelers in een tripelconcerto, maar dan zonder orkest. Met alle registers wijd open wordt het werk briljant en virtuoos besloten.

Franz Schubert, *Notturmo in Es, D897*

Franz Schubert schreef zijn meest beklijvende instrumentale werken aan het einde van zijn te korte carrière. Zijn enige twee volledige werken voor pianotrio, opus 99 in Bes en opus 100 in Es, staan op eenzame hoogte in het kamermuzieklandschap. De datering van deze werken kan slechts bij benadering worden vastgesteld. Dit geldt ook voor het *Notturmo, opus 148 (D897)*. Vermoedelijk componeerde Schubert dit kostbare kleinood voor piano, viool en cello in zijn laatste levensjaar. Hij was toen 31 jaar oud. Is dit *Notturmo* een eendelig, zelfstandig adagio? Een innig instrumentaal lied voor klavier en twee strijkers? De precieze achtergrond is niet bekend. Aangenomen wordt dat Schubert

deze muziek misschien aanvankelijk bedoeld had als langzaam deel voor zijn pianotrio in Bes. Niet Schubert maar wel Diabelli – die het werk postuum heeft uitgegeven – koos als titel 'Notturmo'. Wellicht een passende beschrijving voor muziek die rond eenzelfde gedachte blijft mijmeren, dromerig in het zachte duister van de nacht, eenzaam en toch verbonden. Net als in beide eerder genoemde pianotrio's verdedigt Schubert bovenal het gevoel dat nauwe verbondenheid nooit een beperking hoeft in te houden. Voortdurend geeft hij aan hoe verschillende partners elkaar kunnen respecteren en de ruimte laten om een eigen weg te volgen. Misschien ligt in deze perfecte vereniging van individuen of aparte stemmen een mogelijke reden waarom de *Notturmo* en de *Pianotrio's* van Schubert hun directe aansprekingskracht onverminderd zijn blijven behouden. Misschien blijft het een achternalopen van een utopie, maar dan tenminste een die hier in kamermuziekvorm nadrukkelijk geslaagd kan worden genoemd.

Felix Mendelssohn-Bartholdy, *Pianotrio in d nr. 1, opus 49*

Felix Mendelssohn wachtte tot zijn dertigste vooraleer hij zich aan zijn eerste pianotrio zou wagen. Dit werk ontstond tijdens de zomer van 1839 in Frankfurt. De creatie vond plaats op 1 februari 1840 in de zaal van het Gewandhaus in Leipzig. In vier delen verenigt dit werk de tegengestelde krachten tussen enerzijds een klassieke vormgeving en anderzijds een expressieve, romantische melodieontwikkeling. Dit is al meteen te horen in de warme maar beheerste cantilenen (zangerige melodieën) waarmee de cello het eerste deel inzet. De titel, *Molto allegro agitato*, lijkt een drang naar opgewonden ontboezemingen te suggereren maar zelden – en dus ook hier niet – laat de eerder

contemplatieve Mendelssohn zich meeslepen in donkere weemoed of opgewonden passie. Aan een rijke vloed van melodische gedachten heeft het hem echter nooit ontbroken. Met het *Andante con moto tranquillo* roept de componist dan ook dezelfde spontane, lieflijk mijmerende sfeer op als die in zijn populaire pianocycclus *Lieder ohne Worte*. Het *Scherzo* behoort tot de markantste bladzijden uit Mendelssohns kamermuziek. Schalkse motieven nodigen uit om binnen te treden in een kinderlijke fantasiewereld. De ongrijpbare lichtvoetigheid van de pianopartij zet de toon voor een reis naar het land van het bekende *Ein Sommernachtstraum*, waar elfen, heksen en sprookjesdieren het notenbeeld betoveren. De *Finale* is intenser van karakter en de meest klassieke van de vier bewegingen. Opmerkelijk is hoe de pianopartij niet alleen tot de meest veeleisende uit het repertoire behoort, maar ook talrijke obstakels moet trotseren in het technisch complexe samenspel met beide strijkinstrumenten. Misschien is dit een van de redenen waarom dit trio door Schumann als het mooiste van zijn tijd werd geroemd.

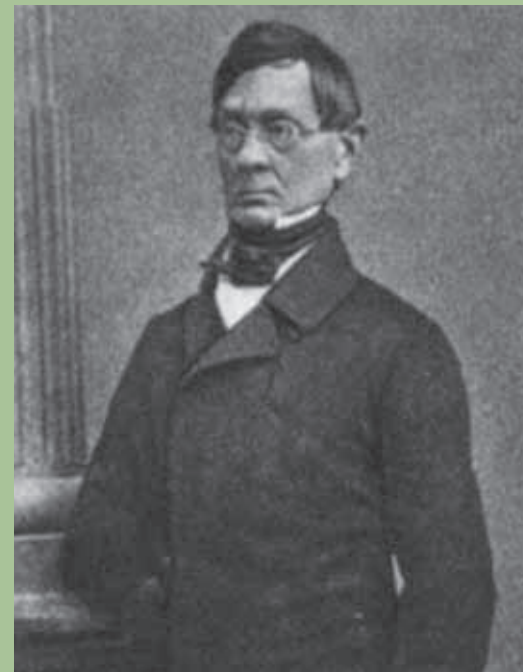
Sabien Van Dale

Drie beroemdheden en een onbekende: Beethoven, Schubert, Mendelssohn en Schindler

Dat Schubert enorm veel bewondering had voor Beethoven, weten we met zekerheid. Die bewondering liet hij duidelijk blijken door in 1822 zijn *Variationen über ein französisches Lied für das Piano-Forte auf vier Hände* (opus 10) aan Beethoven op te dragen. Het is ook genoegzaam bekend, hoewel minder zeker, dat Schubert samen met Czerny deel uitmaakte van een groep kaarsendragers tijdens Beethovens uitvaart. Volgens Anton Schindler (1795-1864), Beethovens eerste biograaf, die ook tot Schuberts vriendenkring behoorde, zou Beethoven kort voor zijn dood, na het bekijken van enkele liederen van Schubert, hebben gemompeld: 'Schubert beschikt werkelijk over een goddelijke intelligentie.' Schindler beweerde ook dat Schubert, samen met de gebroeders Hüttenbrenner en de schilder Jozef Eduard Teltscher, de stervende Beethoven nog bezocht zou hebben.

Felix Mendelssohn bewonderde zowel Beethoven als Schubert. Als jong en begaafd pianist vertolkte hij regelmatig Beethovens klaviertrio's, -sonates en -concerto's. Als leider van het Leipzige Gewandhausorkest dirigeerde Mendelssohn menig symfonie van de meester uit Bonn. Het programma van het eerste concert dat hij op 4 oktober 1835 met het Gewandhausorkest dirigeerde, bevatte naast een werk van hemzelf ook muziek van Weber, Spohr en Cherubini, én Beethovens *Vierde Symfonie*. Mendelssohn dirigeerde de première van Schuberts grote *Symfonie in C* (die in 1838 door Schumann werd ontdekt bij Franz Schuberts broer Ferdinand) in het Gewandhaus op 22 maart 1839. Het was ook dankzij de tussenkomst van Mendelssohn dat Breitkopf & Härtel Schuberts *Zevende Symfonie* publiceerde.

Behoren Beethoven, Schubert en Mendelssohn vandaag – terecht – tot de groten der aarde, dan is Anton Schindler voor de meeste van haar bewoners een volslagen onbekende. Nochtans was hij niet alleen Beethovens eerste biograaf, maar ook een (althans door sommigen) gewaardeerd violist, componist, dirigent en jurist. Hij was eveneens de auteur van een reeks artikels (uit 1856), gericht tegen musici (zoals Liszt) die volgens hem de virtuositeit beschouwden als een doel op zich. De in Meedl (Moravië) geboren Schindler, die vioolles kreeg van zijn vader en vanaf 1813 rechten studeerde in Wenen, was achtereenvolgens Beethovens secretaris, muziekdirecteur in Münster (1831-35) en Aachen (1835-37) en privé-leraar in Frankfurt. In 1856 vestigde Schindler zich in Bockenheim (bij Frankfurt), waar hij tot het einde van zijn leven zou blijven. In 1860 publiceerde hij de derde grondig herziene – en iets betrouwbaardere – versie van zijn Beethovenbiografie. Los van alle controverse rond deze ooit succesvolle biografie (de tweede versie werd in 1845 door Moscheles naar het Engels vertaald; de derde versie in 1864 door Sowinski naar het Frans) is vooral de manier waarop Schindler bij Beethoven in dienst kwam erg veelzeggend. Als student in de rechten aan de Weense universiteit was Schindler betrokken bij een politieke demonstratie, waarna hij moest vluchten naar Brno. Hij werd echter alsnog door de politie gearresteerd. Dit kwam Beethoven ter ore en interesseerde hem. Dus nodigde hij Schindler uit hem te vergezellen op wandelingen en tijdens cafébezoeken. Wat een eer voor een jeugdig revolutionair! Van het een kwam het ander en toen Franz Oliva (in die periode Beethovens secretaris) in 1820 vertrok, nam de ijverige en ambitieuze Schindler diens plaats in ...

Anton Schindler (1795-1864)

In de kijker

ARSIS4

Jan Vermeulen

zo 27.02.11 / 15.00 / Kamermuziekzaal

ARSIS4 / Bartók & Kurtág

De strijkkwartetten van Bartók vormen de belangrijkste bijdrage tot het genre sinds Beethoven. ARSIS4 combineert zijn laatromantische eerste strijkkwartet met het vierde kwartet. Harmonische en ritmische experimenteervreugde gaan er hand in hand met invloeden uit de Hongaarse volksmuziek en extreme expressiviteit.

do 03.03.11 t/m do 10.03.11 / Concertgebouw

Jan Vermeulen / De klaviersonates van Franz Schubert

In vijf solorecitals vertolkt Jan Vermeulen de klaviersonates van Franz Schubert. Vermeulens verfijnde benadering is een zegen voor deze contrastrijke muziek, die hij uitvoert op twee historische piano's: een herontdekte Nannette Streicher uit 1826 en een Johann Nepomuk Tröndlin uit 1830. Nooit eerder was de evolutie die Schubert als sonatecomponist doormaakte zo tastbaar.

In het Concertgebouwcafé kunt u gezellig nagenieten met cultuurliefhebbers en mogelijk ontmoet u er ook de artiesten.

WWW.CONCERTGEBOUW.BE

+32 70 22 33 02

IN&UIT, 'T ZAND 34, BRUGGE

PROVINCIE
West-Vlaanderen

BRUGGE

FLUXYS

DeMorgen
een open geest heeft meer

Knack
weekblad
focus

Klara

COBRA

focus • wtv